

Cognitive Content of Images of First Grade Salam Reading Books: A Thematic Analysis

Zahra RajabpourAzizi^{1*} , Morteza Monadi²

- 1) Assistant Professor, Farvardin Institute of Higher Education, Qaemshahr, Iran
2) Associate Professor, Department of Educational Psychology, AlZahra University, Tehran, Iran

Received: 03/26/2023 Revised: 10/02/2023 Approved: 03/13/2024

Abstract

Background: One of the important factors in children's cognitive development and attitude towards learning is images. Pictures in books play an important role in children's cognitive interaction with the phenomena of the surrounding world.

Aim: The purpose of this research is to qualitatively study the positive and negative cognitive content of the images of Salam Oli's non-textual reading books.

Method: This research is a qualitative study and was conducted by thematic analysis. The community of this research was the images of the non-curricular books of Salam Oli authored in 2015. In this study, 20 story books of the first-grade reading series were selected and analyzed using the full enumeration method. 260 images from these books were coded and analyzed alone without considering the written text. In this analysis, each image was counted and categorized as a content unit.

Findings: Four main themes (fear and anxiety, insecurity and violence, sadness and illness) and three main themes (courage, spirituality, happiness) were identified as negative and positive themes respectively in this study.

Conclusion: According to the findings of this study, the main concepts of the book have been expressed through pictures. The volume of images is more than the text. The predominance of negative themes (deprivation, poverty, war, death) in the images causes psychological distress and insecurity for the child audience.

Keywords: *cognitive themes, theme analysis, theme analysis, fiction books, image analysis, first grade*

* **Corresponding:** Zahra Rajabpour Azizi, zahra.rajabpour@yahoo.com

- **Article type:** research article

- **Paper APA References**

Rajabpour Azizi, Z., & Monadi, M. (2024). Cognitive content of images of first grade salam reading books: A thematic analysis. *Qualitative Research in Behavioral Sciences*, 2(2), 43-54. <https://doi.org/10.22077/QRBS.2024.7823.1045>

تحلیل شناختی تصاویر کتاب‌های روان‌خوانی سلام کلاس اولی: تحلیل مضمون

زهرا رجب‌پور عزیزی^{۱*}، مرتضی منادی^۲(۱) استادیار گروه روان‌شناسی مؤسسه آموزش عالی فروردین، قایمشهر
(۲) دانشیار گروه روان‌شناسی تربیتی، دانشگاه الزهراء

دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۰۵ تجدیدنظر: ۱۴۰۲/۰۷/۱۰ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۲/۲۳

چکیده

زمینه: یکی از عوامل مهم در رشد شناختی و نگرش کودکان به یادگیری تصاویر است. تصاویر کتاب‌ها در تعامل شناختی کودکان با پدیده‌های جهان اطراف نقش مهمی دارند.

هدف: هدف این پژوهش مطالعه کیفی درون‌مایه‌های شناختی مثبت و منفی تصاویر کتاب‌های غیردرسی روان‌خوانی سلام اولی است.

روش: این پژوهش از نوع مطالعه کیفی است و به شیوه تحلیل مضمون انجام شد. جامعه این پژوهش، تصاویر کتاب‌های روان‌خوانی غیردرسی سلام اولی تالیف سال ۱۳۹۵ بود. در این مطالعه، ۲۰ کتاب داستانی روان‌خوانی سری کلاس اولی با روش تمام‌شماری انتخاب و مورد تحلیل قرار گرفتند. ۲۶۰ تصویر از این کتاب‌ها به تنهایی و بدون توجه به متن نوشتاری کدگذاری و تحلیل شدند. در این تحلیل هر تصویر، به عنوان واحد محتوا، شمارش و در طبقه قرار گرفت.

یافته‌ها: چهار درون‌مایه اصلی (ترس و اضطراب، ناامنی و خشونت، غم و بیماری) و سه درون‌مایه اصلی (شجاعت، معنویت، شادی) به ترتیب به عنوان درون‌مایه‌های منفی و مثبت در این مطالعه شناسایی شدند.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های این مطالعه عمده مفاهیم کتاب از طریق تصاویر بیان شده است. حجم تصاویر نسبت به متن بیشتر است. غلبه درون‌مایه‌های منفی (محرومیت، فقر، جنگ، مرگ) در تصاویر سبب پریشانی و ناامنی روانی برای مخاطب کودک می‌گردد.

کلید واژه‌ها: درون‌مایه‌های شناختی، تحلیل مضمون، تحلیل تم، کتاب‌های داستانی، تحلیل تصویر، کلاس اول

* نویسنده مسئول مکاتبه: زهرا رجب‌پور عزیزی، zahra.rajabpour@yahoo.com

- نوع مقاله: پژوهشی

- ارجاع APA مقاله

رجب‌پور عزیزی، زهرا و منادی، مرتضی (۱۴۰۲). تحلیل شناختی تصاویر کتاب‌های روان‌خوانی سلام کلاس اولی: تحلیل مضمون. پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری، ۲(۲)، ۴۳-۵۴.

<https://doi.org/10.22077/QRBS.2024.7823.1045>

رجب‌پور عزیزی، ز. و منادی، م. (۱۴۰۲). تحلیل شناختی تصاویر کتاب‌های روان‌خوانی سلام کلاس اولی: تحلیل مضمون. پژوهش‌های کیفی در علوم رفتاری، ۲(۲)، ۴۳-۵۴.

<https://doi.org/10.22077/QRBS.2024.7823.1045>

مقدمه

یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین منابع یادگیری کارآمد و پایدار، کتاب‌های آموزشی هستند. محتوای یک کتاب آموزشی شامل تعاریف، نظریات، اصول، حقایق و فعالیت‌ها و یا پیام‌هایی است که به صورت نوشته یا تصویر به یادگیرنده ارائه می‌شود. استفاده از تصویر برای انتقال مفاهیم آموزشی، سابقه‌ای دیرینه دارد (Safari, 2013). بهره‌گیری از تصویر، ضمن تحریک حس بینایی، موجب بروز انگیزه‌ی بیشتر برای یادگیری و عینی کردن پدیده‌ها و فرایندها شده و فرایند یادگیری را تسهیل می‌کند. جذب مخاطب و انتقال مفاهیم متن از مهمترین رسالت تصویرگری است. محتوا، سن مخاطب، سبک‌های نقاشی، نحوه رنگ‌گذاری، صفحه‌آرایی نحوه صفحه‌آرایی و تکنیک اجرایی از مواردی است که تصویرگر باید به آن توجه کند (Samson, 2018). روابط تصویر-متن به طور سیستماتیک با توانایی‌های شناختی در حال رشد کودک درگیر است (Kümmerling-Meibauer & Meibauer, 2013). تصاویر کتاب، هم به‌عنوان ابژه‌های زیبایی‌شناختی و هم متون ادبی، مکانی ایده‌آل برای بررسی انتقادی چگونگی انتقال ارزش‌ها و ایدئولوژی به کودکان فراهم می‌کنند. اینکه چگونه کودک از نظر عاطفی تحت تأثیر فرآیند خواندن یک کتاب تصویری قرار می‌گیرد به طور بالقوه بینش جدیدی در مورد جهان به دست می‌آورد و این مساله همواره مورد توجه پژوهشگران بوده است (Purcell, 2016). کودک ممکن است از تصویر برای تجسم تجربه استفاده کند، که می‌تواند موجب تفکر بیشتر درباره مفاهیم انتزاعی و پیچیده شود و این بازنمایی می‌تواند ذهن کودکان را درگیر کند (Shi, 2020).

درونمایه و تصاویر نقش‌سازنده‌ای در داستان‌های کودکان دارند. گزینش درونمایه و پردازش مناسب آن، در ترغیب مخاطب نقش مهمی دارد. تصویر به عنوان یک عنصر کلیدی باید کودک را در درک درونمایه داستان یاری کند و تحریک کننده حس زیبایی‌شناسی کودک شود (Najafi Behzadi, 2019). طبق اصل ایمنی عاطفی، تصویر نباید موجب ترس و وحشت کودک باشد، بلکه برعکس باید در او ایجاد آرامش کند تا با تصویر انس گیرد و تمایل قلبی به آن پیدا کند.

مرور پیشینه‌های پژوهشی نشان می‌دهد در حوزه تحلیل محتوای کتاب‌های درسی و غیردرسی (داستانی) پژوهش‌های گوناگونی انجام شده است. بیشتر پژوهش‌های این حوزه مربوط به تحلیل محتوای متن و تصاویر کتاب‌های درسی می‌باشد. (Maliki et al. (2011) گزینش یا عدم گزینش تصاویر در درس علوم سوم ابتدایی را بررسی و نشان دادند محتوای کتاب علوم در سطح بالایی قرار دارد. یافته‌های (Abbas Zadeh et al. (2014) روی کتاب‌های بخوانیم پایه ششم روی هم نشان دادند در محتوای کتاب‌های درسی اصل ساده به دشوار مطالب رعایت نشده، مطالب در سطح فشار روانی بوده و استرس‌زاست، بنابراین توانایی آموزش مستقل را ندارد. (Mirhossieni et al. (2013) محتوای تصاویر کتاب‌های داستانی کودکان رده سنی ب و ج در دهه ۸۰ را بررسی کردند. با توجه به آمار بدست آمده، کتاب‌های چاپ شده در دهه ۸۰، وضعیت نسبتاً مناسبی در زمینه‌های توجه به عوامل ظاهری و مرتبط بودن تصاویر با نیازهای گروه سنی داشتند و به مرتبط بودن تصاویر با محتوی داستان بیش از مباحث دیگر توجه شده بود اما به مقوله‌ی کیفیت تصاویر کمتر از بقیه موارد توجه شده بود. (Suleimanzadeh & Dawood Khani (2015) در تحلیل اشکال و نمادهای تصویری کتاب فارسی اول ابتدایی نشان دادند با کمک اشکال و نمادهای به کار رفته، دانش‌آموز می‌تواند موضوع درس را بهتر درک کند و مفهوم درس را آسان‌تر کرده و ذهن دانش‌آموزان را خلاق می‌کند. (Dehghan Manshadi (2016) نشان دادند تصویرسازی کتاب فارسی دوم ابتدایی با تأکید بر مهارت خوانداری تصویرسازی با توجه به موضوع درس برای جذب کودک اثربخشی زیادی نداشته است و بخش صفحه‌آرایی کتاب با سهل‌انگاری و بی‌توجهی همراه بوده است. همچنین مطالعات (Habibi et al. (2017) نشان داد حدود ۶۵ درصد تصاویر با متن کتاب هماهنگ است اما کمتر می‌تواند در پرورش خلاقیت یادگیرندگان کارآمد باشد. (Najafi Behzadi & Safari (2017) آثار دال را با روش تحلیل محتوای کیفی بررسی کردند مسایلی چون تفاوت فکری و سلیقه کودک و بزرگسالان، کاهش ترس در کودکان، تأثیرات منفی خشونت در زندگی کودک، افزایش محبت و همدلی میان کودک و همسالان و تقویت روحیه انتقاد در کودک، مهمترین درون‌مایه داستان‌های دال را تشکیل می‌دهد. (Aghayi (2022) نشان داد تصویرسازی کتاب‌های فارسی سه پایه در ۵۰ درصد موارد با متن همخوانی دارد. در بخش کیفی، همگامی متوسط تا ضعیف بوده و به نظر می‌رسد تصویرگران بیشتر با سلیقه شخصی خود به تصویرگری پرداختند (Shadigo et al. (2024) تصاویر کتاب درسی فارسی چهارم دبستان و ارتباط آن را با متن کتاب تحلیل کردند و نشان دادند ۹۱ درصد تصاویر با متن کتاب همخوان و تصاویر با محتوای فرهنگ جامعه همسو است. (Namjoo et al. (2024) مفهوم مرگ را در شش کتاب داستانی تصویری مطالعه کردند. یافته‌ها این پژوهش نشان داد که در این کتاب‌ها مفهوم مرگ در سه مقوله زیست‌شناختی، عاطفی و متافیزیکی قابل بازشناسی است. (Ward & Young (2008) به بحث در باره اهمیت تصاویر می‌پردازند و معتقدند تصاویر اغلب وسیله‌ای برای جذب کودکان برای مطالعه کتاب است، تصاویر مفاهیم موجود در کتاب را بسط می‌دهند و به درک متن کمک می‌کنند. آنها ارزش هر تصویر را برابر با هزار کلمه می‌دانند و تصاویر را در کتاب‌های داستان به منزله قلب کتاب می‌دانند. مولفه‌های مربوط به تصاویر به درک محتوای

ریاضیات کمک می‌کند و کتاب‌های تصویری پتانسیل خوبی برای گسترش تعامل شناخت کودکان فراهم می‌کند (Elia et al., 2010). در اوایل و اواخر دوران کودکی، کودکان خود را بازیگر و قهرمان داستان‌ها می‌دانند؛ با توجه به این موضوع، تصویرسازی به تجربه خواندن آن‌ها کمک می‌کند و دنیای ویژه‌ای برای کودکان ایجاد می‌کند (Tsapiv, 2022).

با وجود اینکه تصاویر بیشتر از متن در انتقال پیام به کودک نقش دارد و در عصر امروز با توجه به پیشرفت تکنولوژی‌های آموزشی کتاب‌های گوناگونی در حوزه کودکان به چاپ رسیده است اما تحلیل تصاویر در این حوزه، رشد چندانی نداشته است. یکی از این دلایل دشواری‌هایی است که در زمینه نظری برای تحلیل تصاویر وجود دارد. مرور پژوهش‌ها نشان می‌دهد، بیشتر پژوهش‌ها در حوزه کتاب‌های درسی مدرسه انجام شده است و توجه چندانی به ارزیابی و تحلیل درون‌مایه‌های کتاب‌های غیر درسی آموزشی که می‌تواند در راستای تحقق اهداف نظام آموزشی به ویژه، دوره ابتدایی باشد صورت نگرفته است. شناخت نقاط ضعف و قوت محتوا و تصاویر کتاب‌های غیر درسی آموزشی در تسهیل فرایند یادگیری نقش به‌سزایی دارد. سالانه چندین عنوان کتاب کمک درسی، برای استفاده کودکان منتشر می‌شود اما به نظر می‌رسد اغلب این معیارها کیفی و کلی بوده و از شفافیت کافی برخوردار نیستند. درون‌مایه‌های این منابع از بعد روانشناسی شناختی مورد نقد و تحلیل قرار نگرفته است.

بر این اساس هدف این پژوهش، تحلیل درون‌مایه‌های شناختی تصاویر کتاب‌های داستانی روانخوانی سلام اولی است. پرسش اصلی پژوهش عبارت بود از: تصاویر کتاب‌های غیر درسی روان‌خوانی سلام اولی از چه درون‌مایه‌های شناختی مثبت و منفی برخوردار است؟ در کنار پرسش اصلی دو پرسش فرعی نیز مورد توجه قرار گرفت: ۱) تصاویر کتاب‌های کمک درسی روان‌خوانی سلام اولی از چه درون‌مایه‌های شناختی مثبت برخوردار است؟ و ۲) تصاویر کتاب‌های کمک درسی روان‌خوانی سلام اولی از چه درون‌مایه‌های شناختی منفی برخوردار است؟

روش

این پژوهش از نوع مطالعه کیفی به روش تحلیل مضمون انجام شد. در این روش، مقوله‌ها از قبل تعیین نمی‌شوند بلکه با توجه به پرسش‌های پژوهش و ویژگی‌های جامعه در حین اجرا مشخص می‌شوند. تحلیل مضامین روشی است برای توصیف عینی و منظم محتوای آشکار به کار می‌رود. هدف اصلی تحلیل، بررسی پیام‌ها برای شناساندن معرف‌هایی است که از طریق آن بتوان واقعیت را که متفاوت با ظاهر پیام است استنباط کرد (Monadi et al., 2014).

جامعه آماری این پژوهش، کتاب‌های روان‌خوانی غیردرسی سلام اولی، تالیف سال ۱۳۹۵ بود. در این مطالعه، ۲۰ کتاب داستانی روان‌خوانی سری کلاس اولی با روش تمام‌شماری انتخاب شد. به بیان دیگر، نمونه‌گیری انجام نشد و کل تصاویر کتاب‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند. ۲۶۰ تصویر از این کتاب‌ها به تنهایی و بدون توجه به متن نوشتاری کتاب مورد توجه قرار گرفتند چنانچه تصویری به تحقق یک هدف کمک کرده بود، در این فرایند به حساب آمد و سپس پیام‌های کلی تصاویر مورد مطالعه قرار گرفتند. در این تحلیل هر تصویر، به عنوان واحد محتوا شمارش و در طبقه قرار گرفت. این روشی برای شناسایی مضامین شاخص محتوای موجود و بررسی رابطه‌ی میان این مضامین بود. هدف تحلیل محتوا، تحلیل و شناخت نسبی شرایط شکل‌گیری پدیده‌ها با کمک شاخص‌هاست و با این روش می‌توان پیام‌های بنیادی ولی پنهان در تصاویر را استخراج کرد. در تحلیل، از به کار گرفتن مضامین از قبل مشخص شده دوری می‌شود و مضامین از راه استقراء و از اطلاعات تصاویر استخراج می‌شوند (Creswell, 2014).

فرایند کدگذاری به این شرح بود: الف) نخست تصاویر هر کتاب با دقت مشاهده شد تا مفاهیم آن بهتر درک شود؛ ب) در مرحله دوم، تصاویر با معنا، که مربوط به مفاهیم شناختی مهم بود، مشخص شدند؛ پ) در مرحله سوم، سعی شد تا پیام مهم و کلیدی هر تصویر شناسایی و یادداشت شود؛ ت) در مرحله چهارم، بعد از کنار هم قرار دادن پیام‌ها در قالب واژه‌ها، درون‌مایه‌های شناختی وابسته به آن‌ها در قالب مفاهیم شناسایی و دسته‌بندی شدند؛ ث) در مرحله پنجم، بعد از استخراج کدها، پژوهشگر مفاهیم تدوین شده را به دقت مطالعه نمود و بر اساس شباهت‌های مفهومی، آن‌ها را طبقه‌بندی کرد و بدین ترتیب دسته‌های موضوعی از مفاهیم تدوین شد؛ ج) در مرحله ششم، نتایج برای توصیف کلی‌تر از موضوع مطالعه به هم پیوند خوردند و مضامین را تشکیل دادند و توصیف جامعی از پدیده مورد مطالعه ارائه شد و مضامین انتخاب شده بازنگری شدند و در نهایت مضامین نهایی شناسایی شدند.

برای تعیین روایی، از شیوه همسوسازی با استفاده از چند پژوهشگر استفاده شد (Creswell, 2011). به این منظور در دو مرحله اطلاعات توسط پژوهشگر اول و دوم بررسی و مقایسه شدند. مواردی که مشابه و یکسان بودند کنار گذاشته شد و در موارد اختلاف نظر، بازنگری شد و پس از اطمینان از درستی اطلاعات، نتایج بدست آمده در جدول نهایی ثبت شد. در جدول یک فهرست و مشخصات کتاب‌های مورد تحلیل، ارائه شد.

جدول ۱: فهرست عناوین و مشخصات کتاب‌های بررسی شده

گروه سنی	الف و ب
نویسندگان	داریوش صادقی - مریم ماستری
سال نشر	۱۳۹۵
نام کتاب‌ها	
آب امانت است	دزد بانک
ترس بد است	آزادی زیباست
دود سم دارد	سرزمین ایران
درد درمان دارد	سرزمین نور
من دوست دارم	این درس است یا بازی؟
	آرزوهای بزرگ
	خلبان کوچک
	خدایا شکر
	آتش نشانی
	فرشته‌ای در آسمان
	مثل ماه
	چه کسی دم ندارد؟
	خدا مهربان است
	داستان‌های الفبا ۱
	داستان‌های الفبا ۲

یافته‌ها

با استفاده از روش تحلیل مضامین و با توجه به سوال‌های پژوهش، تصاویر کتاب کدگذاری و طبقه‌بندی شدند. ۲۰ کتاب داستانی کمک درسی روان‌خوانی مورد تحلیل قرار گرفت. در این تحلیل هر تصویر، به عنوان واحد محتوا شمارش و در طبقه قرار گرفت.

سوال ۱: تصاویر کتاب‌های کمک درسی روان‌خوانی سلام اولی از چه درون‌مایه شناختی مثبتی برخوردار است؟

در پاسخ به سوال اول، سه درون‌مایه اصلی (شجاعت، معنویت، شادی) شناسایی شد که در ادامه به اختصار توضیح داده می‌شوند.

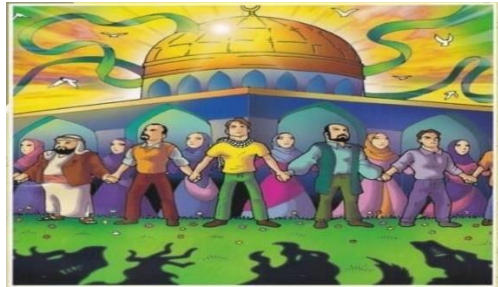
شجاعت: تعاریف بسیاری برای شجاعت (courageous) در منابع وجود دارد؛ شجاعت به عنوان ابراز افراطی انگیزه و تعهد تعریف شده و اغلب با خود تعیین‌گری، ایمان، امیدواری و پشتکار مرتبط است؛ به خصوص زمانی که فرد در تلاش به سمت چیزی با ارزش ذاتی بوده و در عین حال احساس ترس نیز دارد. از منظر روان‌شناسی، شجاعت به عنوان انرژی روانی دخیل در مقابله با عادات مخرب، نگرانی و ترس‌های غیر منطقی و شنیدن حقیقت در زندگی روزمره تعریف می‌شود (Fazel, 2017). به طور مثال: «کودکانی که در خیابان بازی می‌کردند به روی دزد پریدند دزد در حالی که با ساکش بر سر پسر می‌زد... پسر لباس دزد را کشید و لباس دزد پاره شد» (کتاب ۶). «دشمنان با چوب در حال زدن کودکان و زنان بودند. مردان پیر و جوان را زندانی کردند. سربازان با بمب و تانک به مردم حمله کردند... مردم با سنگ به سربازان حمله کردند. مردم در برابر دشمن متحد بودند...» (کتاب ۹). شکارچی بر ترس خود غلبه می‌کند و بر تمساح پیروز می‌شود (تصویر ۱).

تصویر ۱: ترس بد است (صادقی و ماستری، ۱۳۹۵)

معنویت: معنویت (Spirituality) هسته مرکزی ابعاد وجودی در انسان است و ایجاد احساس معنویت ممکن است یکی از راه‌های مناسب سازگاری باشد. معنویت فرآیندی مبهم و پیچیده از تکامل انسان است که رابطه‌ای هماهنگ بین نیروهای درونی فرد را فراهم می‌کند (Vahedian Azimi & Rahimi, 2013). به طور مثال: «دختر در حالی که روی تپه‌ای ایستاده بود در حال تماشای آسمان، ابرها، دریا و درختان است... به مناظر طبیعت و آفرینش فکر می‌کند و از خدا به خاطر آفریدن اینها شکرگزاری می‌کند...» (کتاب ۱۸). «تصویری از قبه بیت المقدس و مردمانی که در اطراف آن در حال عبادت‌اند و کیبوترانی که بر فراز آسمان آن در حال پرواز...» (تصویر ۲) از (کتاب ۷).

تصویر ۲: سرزمین نور (صادقی و ماستری، ۱۳۹۵)

شادی: یکی از ویژگی‌های شخصیت مثبت، شادی (Happinecss) است و به دلیل تاثیرات عمده‌ای که بر شکل‌گیری شخصیت و سلامت روان انسان دارد، طی یک دهه اخیر جایگاه ویژه‌ای در حوزه بهداشت روان به خود اختصاص داده است. از نظر Veenhoven (1988) شادی، به درجه و میزانی اطلاق می‌گردد که شخص درباره مطلوبیت زندگی خود قضاوت می‌کند؛ این بدان معناست که فرد به چه میزان زندگی خود را دوست دارد و از آن لذت می‌برد (Poursardar et al., 2012). «وقتی پسرک کبوتر را آزاد کرد دید پرنده توانست پرواز کند. کبوتر بال‌های خود را باز کرد و به آسمان رفت کودکان، سنجاقک‌ها و کفشدوزک‌ها از دیدن پرواز کبوتر خوشحال بودند.» (تصویر: ۳).

تصویر ۳: آزادی زیباست (صادقی، ۱۳۹۵)

سوال ۲: تصاویر کتاب‌های کمک درسی روان‌خوانی سلام اولی از چه درون‌مایه شناختی منفی برخوردار است؟
در پاسخ به سوال دوم، چهار درون‌مایه اصلی (ترس و اضطراب، ناامنی و خشونت، غم و بیماری) شناسایی شد که در ادامه به اختصار توضیح داده می‌شوند.

ترس و اضطراب: ترس و اضطراب نتیجه هر گونه رویدادی است که موجب تغییر وضعیت و به هم خوردن آرامش فرد می‌شود و موقعیتی متفاوت با گذشته را ایجاد می‌کند که معمولاً مورد پسند و خواست فرد نیست. در واقع فرد پس از رخداد یک حادثه، ابتدا دچار ترس می‌شود و سپس اضطرابی ناشی از منبع خطر در او پدید می‌آید (Aghakhani Bizhani, 2017). اضطراب حالت ناخوشایندی است که سبب ایجاد تنش و ناراحتی در وجود فرد شده و ترسی از آنچه در حال وقوع است را در وی ایجاد می‌کند (Seyed Mohammadi, 2022). همچنین اضطراب بر اساس یک ترس درونی به وجود می‌آید که گاهی بسیار شدید است. اضطراب می‌تواند واکنشی به دگرگونی‌های پیش‌آمده و حاصل تضادها باشد و حالتی درونی است که شامل واکنش‌های هیجانی، شناختی، جسمانی و رفتاری می‌شود (Ganji, 2016). ترس و اضطراب زمانی ناپه‌نجان تلقی می‌شود که سطح آشفستگی برانگیخته شده در برابر محرک‌ها سبب پریشانی غیر قابل کنترل شود (Mor & Meijers, 2009) دوران کودکی سن پرخطر ابتلا به مشکلات اضطرابی است. علاوه بر این میزان بهبودی خودبه‌خودی علائم اضطرابی کودکان پایین بوده و در طول دوران رشدی تداوم دارد (Teubert & Pinquart, 2011).

طبق یافته‌های این مطالعه در طراحی تصاویر کتاب، حیوانات درنده‌ای دیده می‌شود که به نوعی نماد ترس و اضطراب‌اند. به طور مثال «ترسیم سوسمار با دندان‌های تیز و ترسناک و چشمان خیره و بیرون‌زده و نمایش انسان‌ها و پرنده‌هایی که به دلیل احساس ترس و وحشت در حال فراراند...» (کتاب ۲). «هوایماهای جنگی که در آسمان در حال پرواز است. کودکان و پرنده‌گان با ترس در حال فراراند. در پشت پنجره شکسته خانه، کودک در حالی که گوش‌هایش را با دستانش گرفته است در حال تماشای هوایماهای جنگی است و شعله‌های آتش در اطراف خانه زبانه می‌کشد» (کتاب ۲۰). «روستایی خشک و بیابانی با درختان خشکیده، آفتاب سوزان و گرمای زیاد، حیوانات تشنه که در

اطراف رودخانه بودند. رودخانه‌هایی بدون آب و خشکیده در حالی که اسکلت ماهی‌ها، موش‌ها در آن دیده می‌شد» (کتاب ۱). «پسرک و حیوانات اطرافش به دلیل آلودگی و دود مسموم شده و در حال خفگی هستند» (تصویر ۴).

تصویر ۴: دود سم دارد (صادقی و ماستری، ۱۳۹۵)

غم و اندوه: اندوه یا غم نوعی احساس است که در نتیجه از دست دادن توانایی یا بعد از احساس ضرر ایجاد می‌شود. غم معمولاً با اشک، کم شدن انرژی و انزوا همراه است. وجود احساس غم در افراد یک امر طبیعی است اما افزایش این احساسات همراه با تنش‌ها و عوامل استرس‌آور می‌تواند، تبدیل به افسردگی شود. افسردگی مشکلی روانی است که با خلق و خوی منفی و ناامیدی همراه است و همواره یک تهدید جدی برای سلامت روان و کیفیت زندگی کودکان است (Milanović et al., 2015). در کودکان ممکن است علائمی مانند گریه، احساس ناخشنودی، کناره‌گیری و تحریک‌پذیری به همراه خودپنداره پایین و شکایات جسمانی بروز کند (Dear et al., 2012). هنگامی که کودکان احساس اندوه و غمگینی دارند، سازگاری اجتماعی آنان با چالش مواجه شده و این امر روابط اجتماعی آنها را تحت تاثیر قرار می‌دهد (Manshaee & Hoseini, 2018).

در یافته‌های این مطالعه، تصاویری مشاهده شد از «دختری که مادرش را در کودکی از دست داد. دخترک در خواب داستان مادر را گرفته در حالی که تب داشت و مادر از او مراقبت می‌کرد. دختر در حالی که عروسکی در بغل داشت به آسمان خیره بود و فرشته‌هایی که در حال پرواز بودند را نگاه می‌کرد. دستی که از آسمان به پایین آمد و ...» (تصویر ۵)، «از کتاب فرشته‌ای در آسمان». «دختر در حالی که تنها بود از پنجره به بیرون نگاه می‌کرد ناگهان دید خانه دوستش آتش گرفته پرده‌ها در حال سوختن بودند. دختر با نگرانی از پنجره به خانه در حال سوختن نگاه می‌کرد و به سمت تلفن رفت و به آتش نشانی زنگ زد...دختر از پشت پنجره فریاد می‌زد دوستم در خانه است.....» (کتاب ۱۳).

تصویر ۵: فرشته‌ای در آسمان (صادقی و ماستری، ۱۳۹۵)

بیماری: بیماری (illness) به ناهنجاری در بدن یا روان اشاره دارد که به علت ناراحتی، اختلال عملکرد یا تنش در بیمار یا سایر افراد مرتبط با او ایجاد می‌گردد. فرهنگ وبستر بیماری را حالتی که طی آن سلامت بدن کاهش یافته و از وضعیت سلامتی دور شده باشد و تغییر بدن موجب قطع عملکرد حیاتی شود، تعریف می‌کند. هر جریانی که موجب تغییر در محیط بیرونی و درونی فرد شود به گونه‌ای که آزادی عمل فرد را محدود کند در این طیف قرار می‌گیرد. سازمان جهانی بهداشت، سلامت را بهزیستی کامل جسمی، روانی و اجتماعی و نه صرف نبودن بیماری و یا رنجوری تعریف می‌کند (Jamehri et al., 2017). به طور مثال «هوا بسیار سرد بود و پسری که در سرما در حال برف‌روبی است. مادر با چشمانی نگران بر بالین پسرش که تب شدیدی داشت نشسته... مادر از داروخانه دارو گرفت.....» (کتاب ۴). «پسری که از دوچرخه به زمین افتاد و زخمی شد. خواهرش هراسان به سمت او دوید..... پسر در حالی که بیمار بود روی تخت بیمارستان دراز کشیده بود در حالی که بر بالینش دارو بود.....» (کتاب ۱۹).

نا امنی و خشنونت: خشنونت (aggression) عبارت از برخورد زشت و ناسالم با دیگران که باعث ایجاد غصه و قهر می‌گردد. بنابراین خشنونت نه تنها ابراز خشم و غضب بوده بلکه مفهوم وسیع‌تری را در برمی‌گیرد. اساس خشنونت ضرر رسانیدن به دیگران است خواه ضررهای

مادی باشد یا معنوی، جسمی باشد یا روانی و یا به اشکال دیگر صورت گیرد. نوع عمل فردی یا گروهی است که باعث صدمه فیزیکی یا روانی گردیده و به ارزش‌های دیگران آسیب می‌رساند (Elahi et al., 2012). یکی از نیازهای اساسی افراد، احساس امنیت است به گونه‌ای که در طبقه‌بندی نیازهای مزلو، امنیت جزو نیازهای اولیه به شمار می‌رود. با زوال آن آرامش نیز از بین می‌رود (Hezarjarebi & Feli, 2016).

«ساختمان بلند و دزدی با اسلحه و کیسه وارد بانک شد دزد در حالی که فریاد می‌زد اسلحه را به طرف کارمند بانک گرفت و گفت کیسه‌ها را پر کن..... پلیس به سمت دزد دوید و شلیک می‌کرد در حالی که چشمان دزد بیرون زده بود.....» (تصویر ۶) از (کتاب ۶). «کبوتران در حال پرواز دور پرچم ایران بودند..... دیو در حالی که گریزی بزرگ در دست داشت وزبانه‌های آتش همه جا را گرفته بود. مردم در کنار دیو روی زمین افتاده بودند..... تابش نور در حال از بین بردن دیو است.....» (کتاب سرزمین ایران). «کبوتری در آسمان در حال پرواز بود. پسری با تیر و کمانی که در دست داشت به کبوتر تیر زد..... کبوتر از آسمان به زمین افتاد.....» (کتاب ۷).

تصویر ۶: دزد بانک (صادقی و ماستری، ۱۳۹۵)

بحث

هدف این پژوهش تحلیل درون‌مایه‌های شناختی تصاویر کتاب‌های داستانی روان‌خوانی سلام اولی است. با توجه به یافته‌های به دست آمده در این پژوهش در پاسخ به سوال اول، سه درون‌مایه اصلی (شجاعت، معنویت و شادی) و در پاسخ به سوال دوم چهار درون‌مایه اصلی (ترس و اضطراب، ناامنی و خشونت، غم و بیماری) شناسایی شد.

انتخاب کتاب مناسب برای کودکان کار چندان آسانی نیست. کودکان هنوز تسلط کامل برای ارزشیابی محتوای کتاب ندارند. در این دوران، تصاویر کتاب نقش برجسته‌ای در انتقال مفاهیم ایفا می‌کند. توجه به تصویرسازی در کتاب کودکان از لحاظ مطالب و مفاهیم ارائه شده می‌تواند اثرات زیادی روی کودکان به جا گذارد. کودک از این طریق یاد می‌گیرد جهان اطراف او چه ویژگی‌هایی دارد. تصاویر در کتاب‌های داستان دروازه ورود کودک است او ابتدا از طریق تصاویر، رنگ، خط و محتوای تصاویر وارد فضای داستان می‌شود و عدم توجه به ویژگی‌های شناختی در این گروه سنی می‌تواند، منجر به عدم گرایش کودکان به مطالعه شود. غمگینی و مشکلات اضطرابی، شروع زود هنگامی در کودکان دارند و یکی از شایع‌ترین اختلالات تشخیص‌های روانپزشکی کودکان است (Essau & Ollendick, 2013) و مشکلات مسائل زیادی در مهد، مدرسه، خانه و محیط‌های اجتماعی را ایجاد می‌کند و می‌تواند آثار منفی زیادی در زندگی فرد به جا گذارد. بنابراین ارزیابی و انتخاب تصاویر مناسب ضروری به نظر می‌رسد.

کودکان با دیدن تصاویر کتاب و خواندن آن، با شخصیت‌های داستان همراه می‌شوند و شخصیت‌های داستان در حوادث داستانی اثرات زیادی در کودک به جا می‌گذارند. مطالعات Taylor (2010) نشان داد اگر چه تصاویر و ادبیات افسانه‌ای، که بازنمای شخصیت‌های ترس‌آورند، می‌توانند برای کودکان زیان‌بخش و نگران‌کننده باشد اما در برخی موارد منجر به توانمندسازی اخلاقی و مدیریت ترس در کودکان می‌شود. این یافته همسو با پژوهش حاضر نیست. درون‌مایه‌ها، ادراکی است که نویسنده از هستی، زندگی، خود و کودک دارد، ادراکی که در همه عناصر داستان مشاهده می‌شود و این تصاویر و درون‌مایه‌ها، داستان یک نویسنده را از نویسندگان دیگر جدا می‌کند. کودک از طریق تفسیر این افکار و تخیلات، که از تصاویر و مضامین داستان نشأت می‌گیرد، به درون‌مایه‌های آن پی می‌برد. این درون‌مایه‌ها به طور ضمنی در تصاویر داستان پنهان‌اند. درون‌مایه‌های داستان‌های کودک باید متناسب با سطح فهم و نیازهای روان‌شناختی کودکان باشد. تفاوت تصویرگری و محتوای کتاب بزرگسالان با کودکان در انتخاب و گزینش درون‌مایه‌های متناسب با ظرفیت شناختی مخاطبان کودک است. یافته‌های پژوهش حاضر همسو با پژوهش Maliki et al. (2011) است که نشان دادند محتوای داستانی کتاب کودک باید در سطح فشار روانی و استرس آنها باشد. همین‌طور همسو با پژوهش Sedaghat et al. (2015) که درون‌مایه‌های موجود و تهی کتاب‌های

داستانی کودک را بررسی نمودند و نشان دادند موضوعاتی مانند ترس، خشم، جنگ، فرهنگ و... در ادبیات کودک خالی است. همچنین مطالعات این پژوهش نشان داد، تصویرسازی کتاب با توجه به موضوع برای جذب کودک اثربخش نیست. این یافته‌ها همسو با مطالعات (2013). Mirhossiani et al.، (2016) Dehghan Manshadi و (2022) Aghayi است که نشان دادند تصاویر با محتوای فرهنگ و رشد شناختی مخاطب همسو نیست. پژوهشگران بر این باورند ترس‌ها، منجر به رشد شناختی و اجتماعی نمی‌گردد و بین میزان ترس و رشد شناختی و اجتماعی ارتباطی نیست (Veraksa & et, 2016) این یافته با نتایج مطالعات این پژوهش همسو است. با توجه به یافته‌های این پژوهش، جلوه‌های دیداری ترس، اضطراب، فقر و بیماری که بار اصلی انتقال معنا و مفهوم را بر عهده دارد و به سادگی می‌توان آن را از یک تصویر دریافت کرد، با شخصیت‌سازی و فضا‌سازی که در شکل دیداری آن با ویژگی‌های سنی و رشد شناختی کودکانی که در آستانه یادگیری و آموزش رسمی هستند هم‌تراز نیست. با توجه به نظریه پیاژه که معتقد است کودکان به ویژه در درک کودکی دوم مفاهیم انتزاعی مانند محرومیت، ترس، مرگ را در قالب مفاهیم عینی درک می‌کنند، ضروری است تصویرپردازی و نمایش دیداری این مفاهیم متناسب با سن کودک باشد.

نتیجه‌گیری

با توجه به نتایج حاصل از این مطالعه، تصاویر کتاب‌های منتشر شده در حوزه روان‌خوانی کودکان سلام اولی که طی سال‌های ۸۱ تا ۱۳۹۵ منتشر شده است، مطلوب نیست و کاستی‌هایی در آن‌ها مشاهده می‌شود. این پژوهش نشان داد در این زمینه به رشد شناختی و عواطف کودکان به عنوان مخاطبان اصلی اثر توجه نشده است. لازم است تصاویر کتاب از چشم‌انداز روانشناسی رشدی نیز کاملاً بررسی و درک شود و مورد توجه قرار گیرد. عدم توجه به فضای روانی و ویژگی‌های دوره‌های سنی مختلف کودکان سبب می‌شود، فضای تصویرسازی کتاب بیشتر جنبه تجاری داشته باشد؛ بر این اساس با توجه به نتایج به دست آمده از این پژوهش، عمده مفاهیم این کتاب‌ها از طریق تصاویر بیان شده است. حجم تصاویر نسبت به متن بیشتر است و از آن جایی که این کودکان هنوز به طور کاملاً مستقل نمی‌توانند روان‌خوانی کنند، تصاویر به آرایه شفاف‌تر مفاهیم کمک می‌کند. بر این اساس پیشنهاد می‌گردد، تصویرگران کتاب‌های کودک توجه بیشتری به مضامین شناختی نمایند و در تصویرسازی کتاب‌های کودکان، با متخصصان حوزه روانشناسی کودک مشورت نمایند، به بار معنایی رنگ از زوایه روانشناسی و اثراتی که می‌تواند روی مخاطب به جا گذارد توجه نمایند. در تصویرسازی کتاب‌های کودک، بیشتر به درون‌مایه‌هایی توجه کنند که موجد روحیه نشاط و شادی در کودکان شود.

محدودیت‌ها

به دلیل عدم دسترسی به تمامی نسخه‌های چاپی کتاب، پژوهشگر ۵ جلد از کتاب‌های ۲۰ جلدی سلام کلاس اولی را از طریق اپلیکیشن کتاب فیدیبو بررسی و تحلیل کرد و ۱۵ جلد را به صورت چاپی در اختیار داشت. بر این اساس با وجود دقت لازم ممکن است به دلیل تفاوت در کیفیت اندازه تصاویر و کیفیت عناصر تصاویر در اپلیکیشن، برخی جزئیات تصاویر از دست رفته باشد.

پژوهش‌های آینده

با توجه به اهمیت موضوع و کاستی پژوهشی در زمینه تحلیل تصاویر کتاب‌های تصویری و مصور کودکان از بعد مفاهیم روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی بررسی شوند. همچنین مطالعه دیگر به موازی عنوان، تصاویر و متن داستان را با توجه به ویژگی‌های گروه سنی طبق روانشناسی رشد بررسی کنند. بررسی تأثیرات روانی خطوط، رنگ، اندازه، توازن و تناسب سبک تصویرگری در ایمنی روانی-هیجانی کودکان برای پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌گردد.

تعارض منافع

نویسندگان مقاله هیچگونه تعارض منافی را گزارش نکرده‌اند.

References

- Aghaei, G. (1400). *Synchronization of the illustration with the text of the second elementary Persian book: Fourth, fifth and sixth of Iran's educational system* [Master's thesis, Neishabur University, Iran]. [In Persian]
- Aghakhani Bizhani, M. (2017). Fear and anxiety traces in the scorched earth. *Journal literary criticism*, 10(37), 7-28. <https://www.sid.ir/paper/158168/en>
- Creswell, P. (2014). *Mixed research methods* (A. Kiamanesh & Saraei, J., Trans.). Ayezh Publishing House.
- Creswell, P. (2011). *The level of research: Quantitative, qualitative and mixed approaches* (H. Danaei Fard, & A. Salehi, Trans.). Mehraban Book Publication.
- Dear, B. F., Zou, J., Titov, N., Lorian, C., Johnston, L., Spence, J., Anderson, T., Sachdev, P., Brodaty, H., & Knight, R. G. (2012). Internet-delivered cognitive behavioural therapy for depression: A feasibility open trial for older adults. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 47(2), 169-176. <https://doi.org/10.1177/0004867412466154>
- Dehghan Monshadi, R. (2016). *Examining the second illustration of the elementary Persian book: reading skills* [Master's thesis, Ferdowsi Educational Institute, Iran]. [In Persian]
- Elahi, T., Bigdley, E., Soleimani Abhari, S., & Ashtri, S. (2012). Anger in the eyes of Islam and psychology; What is Kazem Ghaiz? Suppressing or managing anger. *Marefat*, 22(9), 16-31. <http://magiran.com/p1229374>
- Elia, I., Van Den Heuvel-Panhuizen, M., & Georgiou, A. (2010). The role of pictures in picture books on children's cognitive engagement with mathematics. *European Early Childhood Education Research Journal*, 18(3), 275-297. <https://doi.org/10.1080/1350293x.2010.500054>
- Essau, C. A. & Ollendick, T. H. (2013). *The wiley-blackwell handbook of the treatment of childhood anxiety*. John Wiley & Sons. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/book/10.1002/9781118315088>
- Fazel, P. (2017). Effect of a quality of life coaching intervention on psychological courage and self-determination. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, 4(1), 89-109. <http://shenakht.muk.ac.ir/article-1-333-en.html>
- Ganji, M. (2016). *Psychopathology based on DSM-5-TR*. Savalan Publishing House. [In Persian]
- Habibi, R., Mohammadi, A. Z., & Reysi, A. R. (2017). A content analysis of the relationship between images and text sixth grade elementary science textbook. *Journal of Pouyesh in Education and Consultation (JPEC)*, 1396(6), 94-112. <https://dorl.net/dor/20.1001.1.2783154.1396.1396.6.6.3>
- Hezarjarebi, J., & Feli, J. (2016). Sense of security and its relationship with life satisfaction (case study: pnu students in kermanshah province). *Social Development & Welfare Planning*, 7(27), 117-144. <https://doi.org/10.22054/qjssd.2016.5941>
- Kümmerling-Meibauer, B., & Meibauer, J. (2013). Towards a cognitive theory of picturebooks. *International Research in Children's Literature*, 6(2), 143-160. <https://doi.org/10.3366/ircl.2013.0095>
- Manshaee, G. R., & Hoseini, L. (2018). The effectiveness of child-centered mindfulness training on social adjustment and depression symptoms in depressed children. *Psychology of Exceptional Individuals*, 8(29), 179-200. <https://doi.org/10.22054/jpe.2018.26467.1655>
- Mirhossieni, Z., Abazari, Z., & Madani, F. (2013). Content analysis of the illustration of children story books: primary school age groups during 80. *Journal of Information Systems and Services*, 2(2), 35-44. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/iss/Article/827980/FullText>
- Milanović, S. M., Erjavec, K., Poljičanin, T., Vrabec, B., & Brečić, P. (2015). Prevalence of depression symptoms and associated socio-demographic factors in primary health care patients. *Psychiatria Danubina*, 27(1), 31-37. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/25751429>
- Mor, N., & Meijers, J. (2009). Cognitive behavioral therapy in childhood anxiety. *Journal of Psychol Relat Sci*, 46(4), 282-289. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20635776/>
- Monadi, M., Abedi, F., & Talebzadeh Shushtri, L. (2014). *Applied qualitative research method*. Sociologists Publications. [In Persian]
- Najafi Behzadi, S. (2019). The analysis of the theme and image of childhood stories samad behranghi. *Literary and rhetorical research*, 7(1), 79-96. <https://doi.org/10.30473/pab.2019.48939.1699>

- Najafi Behzadi, S., & Safari, J. (2017). The review and analysis of images and theme in children stories by Roald Dale. *Literary and rhetorical research*, 5(2), 28-43. https://pab.journals.pnu.ac.ir/article_4127.html?lang=en
- Namjoo, F., Asadpour, S., & Yari Dehnavi, M. (2024). Exploring the concept of death in a selection of translated works of children's literature: A case study of six illustrated storybooks. *Thinking and Children*, 14(2), 303-330. https://fabak.ihcs.ac.ir/article_9272.html?lang=en
- Poursardar, F., Sangari, A. A., Abbaspour, Z., & Alboukurdi, S. (2012). The effect of happiness on mental health and life satisfaction. *Journal of Kermanshah University of Medical Sciences*, 16(2), 139. <https://www.magiran.com/paper/1000904/the-effect-of-happiness-on-mental-health-and-life-satisfaction?lang=en>
- Purcell, J. M. (2016). "Seeing the light": a cognitive approach to the metaphorical in picture books. *Children's Literature in Education*, 49(3), 356-375. <https://doi.org/10.1007/s10583-016-9309-z>
- Samson, A. (2018). *Children voices in Italian textbooks*. University of Roma.
- Sedaghat, M., Khosbakht, F., & Alborzi, M. (2015). A study of the overt, covert and null themes in iranian children's fiction. *Journal children's literature studies*, 5(2), 107-128. <https://www.sid.ir/paper/186844/en>
- Safari, S. (2013). Examining the structures of children's and teenagers' book illustrations. *Chidman Journal of Visual Arts*, 3(7), 1-8. <https://ensani.ir/fa/article/335344>
- Shadigo, Sh., Irani, N., & Fatahi Chalanchi, A. (2024). Criticism and analysis of the pictures of the fourth grade Persian books and their relationship with the text. *Research in Teaching Persian Language and Literature*, 4(2), 19-40. <https://doi.org/10.48310/rpllp.2024.14019.1109>
- Shi, X. (2020). Multileveled engagement: A cognitive empirical approach to crossover picturebooks. *Language and Semiotic Studies*, 6(4), 25-45. <https://doi.org/10.1515/lass-2020-060402>
- Suleimanzadeh L., & Nowrozi Davodkhani, T. (2015). Review and analysis of visual forms and symbols in Persian books of the first grade of elementary school. *Quarterly Journal of Critical Studies of Literature*, 2(5), 69-82. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage>
- Taylor, M. A. (2010). *The monster chronicles: the role of children's stories featuring monsters in managing childhood fears and promoting empowerment* [Masters' thesis, Queensland University of Technology]. <https://eprints.qut.edu.au/37305/>
- Teubert, D., & Pinquart, M. (2011). A meta-analytic review on the prevention of symptoms of anxiety in children and adolescents. *Journal of Anxiety Disorders*, 25(8), 1046-1059. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2011.07.001>
- Tsapiv, A. (2022). Multimodal imagery in picture books for children. *Cognition, Communication, Discourse*, 25, 80-88. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-06>
- Vahedian Azimi, A., & Rahimi, A. (2013). Concept of spirituality: A conventional content analysis. *Journal of qualitative research in health sciences*, 2(1), 11-20. <https://www.sid.ir/paper/215489/en>
- Veraksa, A. N., Yakupova, V. A., Almazova, O. V., & Buhalenkova, D. A. (2016). Preschoolers' fears: connection with cognitive and social development. *Procedia-Social & Behavioral Sciences*, 233, 22-26. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.10.119>
- Ward, B. A., & Young, T. A. (2008). Looking Twice at Illustrated Books. *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*, 48(2), 7. https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol48/iss2/7/

